

Verkiezingsprogramma
“KLAAR VOOR MORGEN”
Provinciale Staten van Drenthe
2011- 2015

Verkiezingsprogramma CDA Drenthe 2011 – 2015

Vastgesteld tijdens Algemene Ledenvergadering 13 december 2010.

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	1
1 Inleiding	3
2 Daadkrachtig bestuur	6
3 Sociaal beleid, zorg, sport en cultuur	8
3.1 Sociaal beleid	8
3.2 Zorg	9
3.3 Sport.....	10
3.4 Cultuur.....	11
4 Kwaliteit van de leefomgeving.....	13
4.1 Ruimtelijke ordening	13
4.2 Milieu en energie	14
4.3 Volkshuisvesting.....	15
4.4 Plattelandsontwikkeling	16
4.5 Water.....	17
4.6 Natuur	18
5 Impuls voor werk.....	21
5.1 Werken en ondernemen	21
5.2 Toerisme en recreatie	23
5.3 Land- en tuinbouw	24
6 Bereikbaar Drenthe	27
7 Financiën.....	29

Voorwoord

“Het CDA is klaar voor morgen” is de titel van dit verkiezingsprogramma. Wij zien om ons heen veel mensen die zich beroepsmatig maar ook vrijwillig inzetten voor een nog leefbaarder Drenthe. Wij willen deze kiezers, jong en oud, met al hun talenten en ambities mobiliseren voor een sterkere samenleving. Wij voelen ons geïnspireerd door de christelijke waarden van naastenliefde, gerechtigheid en vrede. Wij hopen met de steun van hen, die zich hierdoor ook geïnspireerd weten, een aanspreekbare en verantwoordelijke provinciale overheid te realiseren.

De verkiezingen voor de Provinciale Staten in maart 2011 moeten, vergeleken met voorgaande keren, worden gezien in een wat bijzonder perspectief.

De rol en de taken van het Provinciaal Bestuur zijn aan verandering onderhevig. Dit gebeurt onder invloed van politieke en bestuurlijke ontwikkelingen. Meningingen en visies over het functioneren van het Openbaar Bestuur zijn inmiddels geëvalueerd en zijn op een breed vlak bijgesteld.

Kortom: het Openbaar Bestuur staat niet stil in haar ontwikkeling en er is (veel) werk aan de winkel.

De “Provincie Nieuwe Stijl” is in gang gezet en wordt de komende jaren verder ontwikkeld. Sprake is van een nieuwe rolverdeling tussen het Rijk, de Gemeenten en de Provincie. Het profiel van de Provincie wordt versterkt.

Het Provinciaal Bestuur gaat zich richten op een beperkt aantal kerntaken.

De Provincie zal daarin haar positie als middenbestuur tussen het Rijk en de Gemeenten de komende jaren moeten bewijzen.

De Provincie moet maatschappelijke resultaten weten te bereiken die een toegevoegde waarde betekenen voor de samenleving. Samenspel met de Drentse gemeenten is daarbij essentieel. Door de veranderende rolverdeling zal de bestuurskracht en de realisatiekracht van Gemeenten toenemen. Uitvoeringszaken vallen bij de Provincie weg en komen bij de Gemeenten te liggen. Samenwerking en afstemming op boven-provinciaal niveau is belangrijk voor het verstevigen van de positie van de Provincie Drenthe en haar inwoners.

Kortom; de Provincie is als midden-bestuurslaag in Nederland een weg ingeslagen die moet leiden tot een overheid die dichter bij de burger opereert en op efficiënte wijze taken uitvoert.

Het CDA Drenthe sluit van harte aan bij de genoemde ontwikkelingen. Zolang het de verwachting is dat nieuwe structuren en uitgangspunten voor het Openbaar Bestuur leiden tot verbeteringen in de samenleving, zal het CDA Drenthe daar stevig op inzetten en aan bijdragen.

De grondslagen van CDA bieden buitengewoon veel mogelijkheden om het Openbaar Bestuur die richting in te doen gaan die tegemoet komt aan datgene wat veel burgers wenselijk vinden:

- *gerechtigheid* als belangrijk element om invulling te kunnen geven aan een betrouwbare overheid
- *gespreide verantwoordelijkheid* waarmee mensen en maatschappelijke verbanden verantwoordelijkheid dragen voor de ontwikkeling en de realisatie van maatschappelijke doelen
- *solidariteit* die mensen bindt en zorg voor elkaar bevordert
- *rentmeesterschap* op grond waarvan, ondanks de complexiteit van vraagstukken, invulling wordt gegeven aan het ontwikkelen van de leefomgeving en de duurzaamheid van diensten en goederen.

In dit verkiezingsprogramma is uiteengezet hoe het CDA Drenthe de toekomst van de Provincie Drenthe ziet en op welke wijze doelen bereikt kunnen worden.

Dit vanuit de benadering:

- waar staan we voor?
- wat willen we bereiken?
- wat gaan we daarvoor doen?

Overall om ons heen zijn mensen bereid zich in te zetten voor een beter Drenthe.

Deze mensen, met al hun talenten en ambities, willen we mobiliseren om een betere en sterkere samenleving te krijgen.

Met dit verkiezingsprogramma is het CDA Drenthe “Klaar voor Morgen”.

Tjitte de Jong,
Voorzitter CDA Drenthe

1 Inleiding

Mensen maken zelf hun samenleving. Ook in Drenthe bepalen de inwoners zelf hoe zij met elkaar op de meest plezierige wijze samenleven. Mensen willen daarin een grote eigen verantwoordelijkheid dragen. Van de overheid mag worden verwacht dat zij deze inzet van mensen mogelijk maakt.

Dit uitgangspunt is bepalend voor de wijze waarop het CDA de volgende bestuursperiode ingaat. De overheid is over een lange periode op onderdelen veel taken (met veel regels) gaan uitvoeren. Gaandeweg zijn deze de eigen verantwoordelijkheid meer gaan inperken dan dat ze die stimuleren. Het CDA wil hier een vereenvoudigingsslag maken, want de samenleving is vaak in staat dingen zelf te doen wanneer de overheid daarvoor de ruimte biedt.

In 2020 leven de inwoners van Drenthe in een provincie, waar de mensen op een prettige manier samenleven. Drenthe is een provincie waar de inwoners, de overheden en de maatschappelijke organisaties zuinig zijn op de kernkwaliteiten: rust, ruimte, natuur, landschap, oorspronkelijkheid, naoberschap, menselijke maat, veiligheid en kleinschaligheid. Het is een provincie waarin de historische en landschappelijke waarden zijn behouden. Goede voorzieningen dragen bij aan een aantrekkelijk woonklimaat.

Drenthe is ook een ondernemende provincie waar sprake is van economische bedrijvigheid en waar voldoende te doen is voor jong en oud. Werkgelegenheid en leefomgeving zijn in harmonie met elkaar ontwikkeld. Er is voldoende werkgelegenheid voor de inwoners en wel van een zodanige kwaliteit, dat het gemiddelde inkomen zich op het landelijk niveau beweegt. Veel toeristen brengen hun vakantie in Drenthe door. De moderne ontwikkelingen in de landbouw en het toerisme zorgen voor een aantrekkelijke levendigheid van het platteland. De steden zijn centra van cultuur, evenementen en economische innovatie.

De op samenleven gerichte houding van de inwoners is kenmerkend, niet hun afkomst. Het CDA werkt aan de realisatie van dit toekomstbeeld.

In de achterliggende bestuursperiode heeft de provincie stappen gezet om haar takenpakket te herzien. Uitgangspunten daarbij waren het verminderen van bestuurlijke drukte en de uitoefening van bestuurlijke verantwoordelijkheden zo dicht mogelijk bij de burger. Door concentratie op de kerntaken wordt de provincie meer herkenbaar voor de burger en wordt geld bespaard. Het CDA wil dat deze Provincie Nieuwe Stijl in de komende bestuursperiode tot stand komt.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor veel zaken die de directe fysieke en sociale leefomgeving van de inwoners beïnvloeden. Daar waar maatregelen over de gemeentegrenzen heen gaan, zal de provincie een coördinerende en indien nodig een richtinggevende rol vervullen. De provincie zal dit doen in goed overleg met de gemeenten. Dat betekent dat de provincie zich concentreert op haar kerntaken: ruimtelijk-economische ontwikkeling, infrastructuur, openbaar vervoer, water, milieu en energie. Ook heeft de provincie een taak op die terreinen die voor iedere gemeente te kleinschalig zijn om daarin zelf te kunnen voorzien. Denk hierbij aan het paardrijden voor gehandicapten in Westerbork, de Stichting Welzijn Doven en de cliëntenondersteuning in de zorg via Zorgbelang Drenthe.

Zorg en sociale zaken zijn voor de mensen uiterst belangrijk. De provincie heeft hier nog maar een beperkte taak. Die ligt vooral bij de gemeenten. Daarom zijn op deze beleidsterreinen in dit programma nauwelijks voornemens opgenomen. Het CDA werkt in Drenthe op deze punten aan overheidsbeleid, dat mensen waar nodig ondersteunt om het hen mogelijk te maken aan de samenleving deel te nemen. Wanneer het CDA op provinciaal

niveau toch met deze onderwerpen te maken krijgt, zal het vanuit deze opstelling handelen. Daarover zal het dan ook met de CDA-vertegenwoordigers in de gemeenteraden overleg hebben.

Wel zal de provincie deze sociale aspecten inbrengen in het beleid t.a.v. de kerntaken. Deze zullen daarmee een minder technocratisch karakter krijgen. Het beleid in deze zal daardoor meer in overeenstemming zijn met het CDA-uitgangspunt, dat mensen zelf hun leefomgeving bepalen en dat initiatieven van de inwoners daarbij van groot belang zijn.

Het beleid, zoals neergelegd in de in 2010 vastgestelde Omgevingsvisie, vormt voor het CDA een belangrijk afwegingskader. Initiatieven van (groepen van) inwoners dienen hierin een stimulans te vinden, waarbij het omgevingsbeleid minder sturend en meer accommoderend toegepast zal worden. Dit is temeer van belang om antwoorden te vinden op de te verwachten krimp. Op langere termijn zal de omvang van de bevolking dalen. Nu al is dit in sommige delen van de provincie het geval. De gevolgen zijn nog verre van duidelijk. Toch zijn nu al maatregelen nodig om die effecten op langere termijn op te kunnen vangen. De krimp zal naar verwachting vooral gestalte krijgen door bevolkingsteruggang op het platteland. Daardoor zal op bepaalde plaatsen ook het draagvlak voor voorzieningen verminderen. Feitelijk zal voor Drenthe het al bestaande plattelandskarakter in delen van de provincie zich versterken. Zo bezien is er geen nieuw fenomeen. Maar wel is er sprake van een plattelandssamenleving die te maken heeft met een uitbreiding en versterking van vraagstukken op het gebied van de leefbaarheid en het voorzieningenniveau, die zich nu ook al voordoen. Goede infrastructuur, vervoer op maat en internet moeten er voor zorgen, dat de voorzieningen gemakkelijk bereikbaar zijn.

De krimp treft sommige delen van de provincie meer dan andere. Het geheel van de effecten treft iedereen in Drenthe. Het CDA wil daarom dat de provincie samen met de gemeenten gaat werken aan een ontwikkelingsvisie en aan maatregelen om de gevolgen van de krimp op te kunnen vangen.

De krimp geeft volgens het CDA ook nieuwe uitdagingen en kansen om Drenthe leefbaarder, socialer en economisch sterker te maken. Want Drenthe kenmerkt zich door gemeenschapszin (naoberschap), door de bereidheid tot samenwerking en door wederzijds respect. Deze eigenschappen vormen goede uitgangspunten om mensen en organisaties bijeen te brengen tot het ontwikkelen van innovatieve en duurzame investeringen die de leefbaarheid bewaren en versterken. De provincie heeft hier een belangrijke taak om haar inwoners en gemeenten daarbij te helpen. Onder meer duurzame vernieuwingen in landbouw, toerisme en zorg kunnen daarvan de dragers zijn. De regelgeving dient zodanig te zijn dat nieuwe initiatieven en hergebruik van leegkomende gebouwen worden ondersteund. Mensen voor wie zo'n woonklimaat aantrekkelijk is, dienen zich gemakkelijk te kunnen vestigen.

De economische programma's van het SNN (Samenwerkingsverband Noord Nederland), de regering in Den Haag en de Europese Unie zijn van groot belang voor Drenthe. De provincie heeft hier volgens het CDA een belangrijke ondersteunende en initiërende rol.

Nieuwe inzichten en ontwikkelingen op het gebied van milieu, energie en klimaat zijn gekoppeld aan economie. Deze vragen om kennis en innovatieve investeringen, die het best op het provinciale niveau kunnen worden gebundeld.

Voor de provincie zullen naar de aard van de taken veelal de gemeenten en maatschappelijke organisaties in de provincie haar gesprekspartners zijn. Maar het beleid gericht op de nieuwe kerntaken is van belang voor alle inwoners. De communicatie dient dan ook met hen plaats te vinden. Heldere communicatie wordt ondersteund met leesbare stukken. Verklarende woordenlijsten zijn niet meer nodig.

Cultuur en sport behoren tot de directe leefomgeving van mensen. De eerste verantwoordelijkheid daarvoor ligt daarom bij de gemeenten. Het CDA wil dat de aandacht van de provincie zal uitgaan naar die vormen van sport en cultuur die een regionale en landelijke betekenis hebben.

Concentratie op de kerntaken betekent ook dat de provincie zich duurzaam verbindt aan die taken. Impuls- en startsubsidies voor initiatieven, die de financiële verantwoordelijkheid na de subsidieperiode later bij anderen leggen, behoren daarom tot het verleden .

De financiële middelen van de provincie zullen naar verwachting in de komende jaren onder druk staan. Overleg met gemeenten over de noodzaak van behoud van historisch gegroeide taken, de overdracht bij voortzetting daarvan, de mogelijkheden van privatisering dan wel uitbesteding en de samenwerking met andere provincies dragen bij aan een kleinere, goedkopere en meer efficiënte provinciale organisatie.

2 Daadkrachtig bestuur

Waar staan we voor?

De bestuurlijke samenwerking in Noord-Nederland (SNN) is van bijzondere betekenis voor Drenthe. Het heeft geleid tot een sterkere regionaal-economische structuur. Nieuwe mogelijkheden en verworvenheden op het gebied van onder andere infrastructuur en communicatie leiden tot nieuwe uitdagingen. De verworven kennis op het gebied van water, energie, agribusiness en sensortechnologie is belangrijk voor een duurzame ontwikkeling van de noordelijke samenleving.

Het CDA streeft naar een daadkrachtig, herkenbaar en klantgericht openbaar bestuur dat samen met maatschappelijke partners werkt aan het benutten van nieuwe mogelijkheden en kansen en het oplossen van gezamenlijk ervaren vraagstukken in de samenleving.

In Noord-Nederland is nog altijd sprake van een hogere werkloosheid, een lagere participatiegraad en een lager gemiddeld opleidingsniveau dan elders in het land. Er zijn weinig economische trekkers, er ontstaan krimpgebieden en de leefbaarheid en het voorzieningenniveau op het platteland staan onder druk als gevolg van vergrijzing en wegtrekkende jongeren. Oplossingen voor deze maatschappelijke vraagstukken doen zich meer en meer voor op regionaal niveau. Dit vraagt van de provincie sturing in de strategische en procesmatige aanpak van regionale vraagstukken. Dat betekent dat met gemeenten afspraken tot stand komen over samenwerkingsvormen en over de daarbij passende verantwoordelijkheidsverdeling.

In de communicatie naar de media en de burgers laat de provincie duidelijk zien wat ze doet. De inwoners van Drenthe worden in staat gesteld om inhoudelijk bij te dragen aan belangrijke projecten. Er wordt hen naar oplossingen voor bepaalde knelpunten gevraagd. Burgerparticipatie wordt zo een gangbaar onderdeel van het beleid.

De samenwerking met andere provincies moet sterk blijven, want de noordelijke provincies hebben elkaar hard nodig. Zo zijn infrastructuur en regionale economie beleidsvelden die de provinciegrens overschrijden waarbij samenwerking met andere provincies nodig is. Grote maatschappelijke ontwikkelingen vereisen een krachtige belangenvertegenwoordiging bij de rijksoverheid en de Europese Unie. Het Noorden vraagt in het nationale beleid om een eigen regionale benadering en daarbinnen om een Drentse invulling. Het Europese beleid is van grote betekenis en werkt op regionaal niveau door op wetgevend en financieel/economisch terrein. Daarom is regionale belangenbehartiging onmisbaar.

Samenwerking over de landsgrenzen heen kan worden uitgebreid: landsgrenzen zijn geen obstakels meer om te wonen en te werken. Het CDA wil Europa dichterbij Drenthe brengen en de inwoners beter op de hoogte stellen van Europese ontwikkelingen en mogelijkheden. Elkaar grensoverschrijdend leren kennen en samenwerken is een belangrijke pijler voor het op gang brengen van vernieuwing op verschillende terreinen. Het gaat hierbij vooral om het intensiveren van de samenwerking met Noordwest-Duitsland. Het doel is om de gezamenlijke economische kansen van deze grensoverschrijdende regio in Europa te versterken. De Nieuwe Hanze Interregio biedt als Europees samenwerkingsgebied en door haar centrale ligging de mogelijkheid om samenwerkingsprojecten met partners uit de EU-landen te ontwikkelen.

Wat willen we bereiken?

Wij willen

- een grotere bekendheid van de provinciale politiek onder de inwoners van Drenthe;
- een zichtbare bestuurlijke samenwerking in het Noorden door een gezamenlijk optreden in de richting van het Rijk en de EU bij gemeenschappelijke belangen;
- landsgrensoverschrijdende samenwerking tussen de overheden en bedrijven;
- een efficiënter werkende overheid door een stevige samenwerking tussen de drie noordelijke provincies op het gebied van financiën, ICT en personeelsbeheer.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij gaan

- de inwoners van Drenthe actief betrekken bij nieuwe beleidsontwikkelingen zodat de statenleden hun taak als volksvertegenwoordiger goed kunnen uitvoeren;
- de Provincie Nieuwe Stijl tot stand brengen;
- op efficiency en verantwoordelijkheidsverdeling gerichte afspraken maken met de gemeenten;
- er voor zorgen dat subsidieregelingen helder, duidelijk en overzichtelijk zijn en dat deze actief bij een breed publiek bekend worden gemaakt;
- een gezamenlijk SNN-Europaloket van de drie noordelijke provincies instellen. Dit loket is een informatieadres waar inwoners en ondernemers terecht kunnen met vragen over Europese wet- en regelgeving, over staatssteun, over subsidiemogelijkheden en over grensoverschrijdende projecten. Dit loket dient bij voorkeur deel uit te maken van een Europees netwerk;
- aandringen op een efficiëntere provinciale bedrijfsvoering door de drie noordelijke provincies meer te laten samenwerken op het gebied van financiën, ICT en personeelsbeheer.

3 Sociaal beleid, zorg, sport en cultuur

3.1 Sociaal beleid

Waar staan we voor?

Bij een goed sociaal klimaat hebben alle inwoners in Drenthe de kans hun talenten te ontwikkelen. Ze kunnen zich dan ontplooiën, elkaar ontmoeten en actief deelnemen aan de samenleving.

Het vormgeven en inrichten van zo'n leefklimaat hoort primair tot het gemeentelijke taakveld. Daar waar sprake is van bovengemeentelijke taken of van een samenhang met ruimtelijk-fysieke aspecten kan de provincie als gebiedsregisseur een belangrijke bijdrage leveren.

Het CDA staat voor een samenleving waarin leefbaarheid en noaberschap een centrale rol innemen, dat wil zeggen dat men naar vermogen deelnemer is aan de samenleving en zich daarvoor inzet en zich medeverantwoordelijk voelt.

Veel taken op sociaal terrein zijn de laatste jaren de primaire verantwoordelijkheid van de gemeenten geworden. Tegelijkertijd is de beleidsmatige rol van de provincie hier kleiner geworden. Het betreft nog voornamelijk het signaleren, het monitoren en het vraaggericht stimuleren van vraagstukken op het gebied van het onderwijskansenbeleid, de jeugdzorg en de sociaal-economische ontwikkeling van het platteland.

De provincie voert geen eigen sociaal beleid uit. Alleen voor regionale voorzieningen en projecten die de slagkracht van gemeenten te boven gaan, zal de provincie zich vanuit haar regiefunctie inzetten. De provincie zal zich inzetten om voldoende kennis te vergaren over de gehele breedte van het sociale terrein. Zodra op deze terreinen provinciaal beleid tot uitvoering komt, gaat het initiatief over naar de gemeenten.

Wat willen we bereiken?

Wij willen

- een sociaal beleid, waarbij leefbaarheid van stad en platteland centraal staat;
- de sociale of leefbaarheidscomponent inpassen in economische en ruimtelijke programma's en daarmee aansluiten bij het omgevingsbeleid;
- aandacht voor het in stand houden van de sociale leefbaarheid in gemeenten of regio's waar zich krimp voordoet bijvoorbeeld door een slimme inzet van het openbaar vervoer (kleinschalig vervoer op maat of collectief vervoer naar voorzieningen);
- via het nieuwe onderzoeksbureau de sociale kaart van Drenthe actueel houden, zodat hiermee tijdig maatschappelijke trends gesignaleerd worden;

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij gaan

- bij de uitvoering van het gebiedsgerichte beleid rekening houden met sociaal beleid op het gebied van wonen, zorg en welzijn;
- met behulp van de sociale kaart van Drenthe inspelen op nieuwe trends en deze kennis inzetten bij gebiedsgerichte projecten;
- samen met gemeenten en provinciale organisaties relevante kennis inzetten bij specifieke vraagstukken, zoals bij jeugd en onderwijs, sport en bewegen en bij de problematiek van een vitaal platteland (zoals leefbaarheid en krimp);
- provinciale instellingen die zich bezighouden met sociaal beleid stimuleren om met elkaar samen te werken voor het bereiken van schaalvoordelen zowel op het gebied van kennisontwikkeling, personeelslasten als financiën;

- actief de regierol nemen in krimpgebieden ter ondersteuning van gemeenten;
- een leefbaarheidsfonds instellen met ontwikkelkapitaal voor gemeenten ten behoeve van projecten en activiteiten die de leefbaarheid bevorderen en de gevolgen van de krimp opvangen;
- het nieuwe onderzoeksbureau niet alleen onderzoek laten verrichten op het gebied van cultuur, welzijn en zorg, maar ook op het gebied van het omgevingsbeleid en het economische beleid zodat er meer kennisontwikkeling kan plaatsvinden.

3.2 Zorg.

Waar staan we voor?

De laatste jaren is de zorg sterk in beweging. De ontwikkelingen in de zorg gaan er toe leiden dat ouderen en mensen met een beperking vaker zelfstandig wonen en thuis de noodzakelijke zorg en welzijnsdiensten ontvangen. Zorg is met de invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) nog meer een beleids- en taakveld van de gemeenten geworden. Alleen de jeugdzorg is nog een provinciale taak totdat deze zoals het zich laat aanzien naar de gemeenten overgaat.

Het CDA wil dat de provincie op het gebied van zorg en welzijn invulling geeft aan de (wettelijke) ondersteuning van gemeenten, die op grond van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning de eerst verantwoordelijke zijn voor het uitvoeren van het zorgbeleid.

Wat betreft de jeugdzorg kiest het CDA voor een beleid dat gericht is op een optimale ondersteuning van gezinnen. Van belang is om indien nodig in een (zeer) vroegtijdig stadium opvoedingsondersteuning en begeleiding te bieden. Jeugd(gezondheids)zorg vraagt om een preventieve aanpak waarbij signalen om hulp zo snel mogelijk worden herkend. Zo kan daadwerkelijke hulp zo vroeg mogelijk, zo licht mogelijk en zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving plaatsvinden. Jeugd(gezondheids)zorg moet laagdrempelig, samenhangend en flexibel zijn. Naast hulp moet ook advies en informatie zoveel mogelijk in de directe omgeving van jeugdigen en opvoeders beschikbaar zijn. Het gemeentelijke jeugdbeleid is hierbij leidend en krijgt gestalte via de Centra voor Jeugd en Gezin.

Wat willen we bereiken?

Wij willen

- geen wachtlijsten bij Bureau Jeugdzorg en ook niet in het vervolgtraject;
- een goede samenwerking en afstemming met het gemeentelijk jeugdbeleid;
- een verbetering van de kwaliteit van de jeugdzorg realiseren door een aanpak die de maatschappelijke kansen van jeugdigen en jongeren daadwerkelijk vergroot;
- een goede belangenbehartiging voor patiënten- en consumentenorganisaties.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij gaan

- in de jeugdzorg maatregelen treffen om de wachtlijsten te voorkomen en vooral de pleegzorg meer direct toegankelijk te maken;
- in alle Drentse gemeenten een digitaal vroegsignaleringssysteem introduceren;
- Jeugdzorg Drenthe en het gemeentelijke jeugdbeleid beter op elkaar laten aansluiten om het preventieve jeugdbeleid te verbeteren;
- de jeugdzorg en de uitvoering van het onderwijskansenplan met elkaar verbinden;
- de belangenbehartiging voor patiënten- en consumentenorganisaties in de zorg ondersteunen via Zorgbelang Drenthe;
- ondersteuning geven aan organisaties die in het kader van Provincie Nieuwe Stijl tussen wal en schip dreigen te vallen.

3.3 Sport

Waar staan we voor?

Sport en sportverenigingen zijn belangrijk voor de samenleving. Sport draagt bij aan de gezondheid. Sport biedt mogelijkheden voor ontmoeting. Sport en beweging zijn van belang bij het tegengaan van overgewicht of de aanpak van probleemjongeren. Naast recreatieve sportbeoefening is ook topsport in Drenthe belangrijk. Topsportbeleving hoort bij Drenthe. (Top)sport is ook geld. (Top)sport is economie. (Top)sport in Drenthe is imagoverhogend.

Het CDA vindt dat sporten een goede vrijetijdsbesteding is, de gezondheid bevordert, waardevol is voor sociale verbanden en daardoor mensen ook in de gelegenheid stelt mee te doen aan de samenleving. Ook (top)sport hoort bij Drenthe.

Door middel van sport leren kinderen spelenderwijs in teamverband te opereren, normen en waarden worden van elkaar geleerd en doorgegeven.

Deelname aan sport laat een verschuiving zien. Niet iedere sporter kiest er voor om zich aan te sluiten bij een vereniging. Ook is er sprake van sport in bedrijven op recreatief gebied, zowel in georganiseerd als in ongeorganiseerd verband.

De breedtesport (amateursportuitingen in de meest brede zin van het woord) vraagt om specifiek beleid waarvoor primair de gemeenten verantwoordelijk zijn.

De provincie heeft een stimulerende rol bij de ontwikkeling van de topsport en het creëren van een topsportklimaat. Sport heeft een lange traditie binnen de provincie Drenthe en is een goed middel om Drenthe te profileren. In de nota "Drenthe 2028, het Drents Olympisch plan", wordt aangegeven hoe sport gebruikt wordt om Drenthe een impuls te geven op sociaal, ruimtelijk en economisch terrein én hoe talentontwikkeling kan worden gestimuleerd.

Wat willen we bereiken?

Wij willen

- ieder jaar één topsportevenement in Drenthe;
- als onderdeel van de topsport blijvende aandacht voor de gehandicaptensport;
- rond ieder topsportevenement in samenwerking met de gemeenten en sportorganisaties side-events om alle Drenten in beweging te krijgen;
- topsportevenementen om het imago van Drenthe als (top)sportprovincie te versterken; (met zo mogelijk een herhaling van de start van de Vuelta);
- Drenthe als Fietsprovincie Nr.1 kunnen aanmerken met de Drentse Fiets4Daagse als grootste meerdaagse fietsevenement in Nederland;
- een professionele organisatie voor de Ronde van Drenthe;
- het TT-circuit benutten als een sportlandschap speciaal voor de (motor)topsport met respect voor milieu, woon en recreatiefuncties.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij gaan

- het Drents Olympisch plan benutten om internationale kampioenschappen binnen te halen;
- topsportverenigingen stimuleren amateurverenigingen te helpen met trainingen en het versterken van verenigingsstructuren om de sportcultuur te versterken;
- per jaar één topsportevenement inclusief side-events naar Drenthe halen om Drenten in beweging te krijgen, saamhorigheid te organiseren en directe en indirecte bestedingen te realiseren door deze evenementen;
- sportieve aandacht schenken aan het TT-circuit met het gegeven dat overlast beperkt moet blijven om een ontwikkelingsperspectief voor het TT-circuit te bieden;

- de Drentse Fiets4Daagse ondersteunen bij het uitbouwen en verbreden als grootste meerdaagse fietsevenement van Nederland in Fietsprovincie nr. 1;
- de Ronde van Drenthe financieel ondersteunen bij het verder professionaliseren van de organisatie met een bedrag van € 75.000, = per jaar;
- samen met gemeenten en sportorganisaties 4 sportlandschappen ontwikkelen met ieder een eigen thema en dynamiek;
- Sport Drenthe faciliteren om nog beter de rol van spin in het web van (top)sport Drenthe (incl. de gehandicaptensport) te kunnen gaan spelen;
- rond het TT-circuit een sportlandschap bouwen waarbij (motor)topsport zich kan ontwikkelen met respect voor milieu, woon en recreatiefuncties;
- meer werk maken van een samenhangende promotie van de afzonderlijke sportevenementen.

3.4 Cultuur

Waar staan we voor?

Cultuur verbindt mensen. Kennis nemen van elkaars cultuuruitingen kan groepen mensen dichter bij elkaar brengen. Dit draagt ook bij aan het opbouwen en bijeenhouden van een samenleving die als echte gemeenschap beleefd wordt. Uitgangspunt is ruimte voor een interculturele samenleving met behoud van ieders identiteit.

Het CDA kiest voor een cultuurbeleid voor iedereen maar vooral gericht op mensen die tot nu toe weinig deelnemen aan cultuur en kunst en wil, vooral onder jongeren, zowel actieve als passieve deelname aan culturele evenementen bevorderen.

Cultuur neemt een belangrijke plaats in binnen de Drentse samenleving. Culturele evenementen en festivals vervullen daarin een grote rol.

Het provinciale uitgangspunt voor kunst en cultuur is vraaggericht werken. Er zal aandacht moeten zijn voor een goede spreiding van het culturele aanbod. Samenwerking tussen de verschillende kunst disciplines is van groot belang om de voorzieningen te versterken, bijvoorbeeld samenwerking tussen het Drents Museum en de Buitenplaats Eelde.

Voor de herkenbaarheid en identiteit van Drenthe is het behoud en versterken van de eigen cultuur en historie belangrijk. Het Drents Museum, het Drents Plateau en het Drents Archief vervullen hierin een heel belangrijke rol. Dat geldt ook voor RTV Drenthe, die niet alleen een waardevolle bijdrage levert aan de Drentse cultuur, maar ook zorgt voor betrokkenheid van mensen bij hun directe leefomgeving en bij het openbaar bestuur.

Iedere plek of gebied heeft een eigen achtergrond, geschiedenis, kwaliteiten en waarden, kortom een eigen verhaal. Dit verhaal maakt dat mensen betrokken zijn bij de plek, deze graag bezoeken en er zorgvuldig mee omgaan. Het geeft betekenis, identiteit en vaak een gevoel van trots. Dit "Verhaal van Drenthe" verdient nadere uitwerking zowel voor de erfgoededucatie (bewust maken van de waarde van de eigen omgeving en de eigen geschiedenis), voor de ruimtelijke ontwikkeling (respect voor de wordingsgeschiedenis) als voor de vermarkting van het toeristisch product.

Het Huus van de Toal is van belang voor het bewaren en uitdragen van de Drentse taal.

De Stichting Drents Plateau geeft in de meest ruime zin betekenis aan het streekeigen culturele erfgoed.

Beeldbepalende objecten en panden van bijzondere architectonische kwaliteit en cultuurhistorische betekenis moeten in stand worden gehouden. Maar ook de jonge monumenten en industriële objecten verdienen aandacht. Daarnaast moet er oog zijn voor nieuwe architectuur.

Bibliotheken vervullen een belangrijke rol in het voorzien van (digitale) informatie, leesbevordering en educatie en verdienen daarom blijvende ondersteuning.

Wat willen we bereiken?

Wij willen

- een regionale spreiding van culturele voorzieningen;
- een versterkt aanbod, door versnelde samenwerking van verschillende cultuurdisciplines;
- een regionale omroep die qua cultuur en taal een sterke band heeft met de Drentse samenleving;
- instandhouding (door onderhoud en restauratie) van monumenten met een belangrijke (provinciale of regionale) cultuurhistorische waarde;
- permanente aandacht en promotie voor het Drentse culturele erfgoed en voor monumentenzorg;
- een moderne bibliothekenstructuur die aansluit bij de wensen van de gebruikers, dichtbij en toegankelijk (met bijvoorbeeld aandacht voor de mogelijkheden van ebooks).

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij gaan

- op basis van de Culturele Allianties tussen provincie en gemeenten en via een daarop toegesneden subsidiebeleid de ontwikkeling van en de deelname aan uitingen op het gebied van kunst en cultuur bevorderen;
- de aanwezigheid waarborgen van een basisinfrastructuur van culturele voorzieningen door ondersteuning van (boven-)regionale musea, podia en festivals;
- de organisatie van culturele evenementen zoals festivals ondersteunen;
- het “Verhaal van Drenthe” vertellen en benutten bij de erfgoededucatie, de ruimtelijke ontwikkeling en het vermarkten van het toeristisch product;
- investeren in een programma voor het inlopen van achterstanden in de restauratie en revitalisering en evt. herbestemming van monumenten als industrieel, cultureel en agrarisch erfgoed en kerkgebouwen;
- de Stichting Oude Drentse Kerken meer financiële armslag geven om vrijkomende oude kerken een nieuwe functie te geven om ze daarmee te bewaren voor het nageslacht;
- bijdragen aan de verdere ontwikkeling van het bibliotheekwezen, waarin naast kansen met betrekking tot nieuwe innovatieve werkwijzen ook expliciete aandacht voor ouderen is, die niet met ict-toepassingen vertrouwd zijn;
- via het Huus van de Taol de Drentse taal levend houden door het publiceren van boeken in platen;
- onderzoeken of er efficiencyvoordelen te behalen zijn door de facilitaire ondersteuning van RTV Noord en RTV Drenthe samen te voegen.

4 Kwaliteit van de leefomgeving

4.1 Ruimtelijke ordening

Waar staan we voor?

Mensen willen prettig en in een schone omgeving kunnen wonen, werken en recreëren en zich gemakkelijk kunnen verplaatsen. De ruimte in Nederland wordt schaarser. Verbeteren en optimalisering van de bestaande bebouwde ruimte (incl. het wegennet) gaat daarom steeds meer vóór uitbreiding van het stedelijke gebied.

Het CDA kiest voor een toedeling van de schaarse ruimte, die zowel uit een oogpunt van duurzaamheid als in sociaal-economisch opzicht verantwoord is.

Het CDA kiest daarbij ook voor een aanpak die bij het vormgeven van het ruimtelijk en milieubeleid veel verantwoordelijkheid legt bij burgers en bedrijven. Het ruimtelijk beleid krijgt meer een ondersteunend en minder een sturend karakter.

Het omgaan met de schaarse ruimte vraagt om een zorgvuldige aanpak. Het CDA ziet veel perspectief in het combineren van functies, bijv. combinaties van water en wonen, toerisme en landbouw, bedrijvigheid en natuur. Gestreefd wordt naar een integrale gebiedsontwikkeling die rekening houdt met milieu, natuur, landschap en water.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor bestemmingsplannen op hun eigen grondgebied. De provincie stelt vast welke waarden zij wil beschermen, bepaalt op hoofdlijnen waar ruimte is voor gebruiksfuncties als landbouw, natuur, recreatie en water en stimuleert dat gemeenten onderling afstemmen waar gebouwd wordt.

Dat betekent dat de meer stedelijke gebieden zich moeten kunnen ontwikkelen tot dynamische stedelijke centra. Tegelijkertijd dient het landelijk gebied zijn specifieke eigenschappen te bewaren. Hier mag geen verstening en verstedelijking plaatsvinden. Voorzieningen moeten op peil blijven. Wonen, leven en werken moeten in balans zijn met natuurbehoud en landschapsbeheer. Zeer waardevolle natuurgebieden verdienen uit een oogpunt van rentmeesterschap extra bescherming.

Wat willen we bereiken?

Wij willen

- uitvoering van het beleid in de vastgestelde Omgevingsvisie dat in de praktijk werkt;
- ruimtelijk beleid dat de effecten van de krimp kan opvangen;
- doorwerking van de ruimtelijke beleidsdoelen van provinciaal belang in de gemeentelijke ruimtelijke plannen;
- meer samenwerking met omliggende provincies;
- een vroegtijdige beleidsafstemming tussen de gemeenten en de provincie over ruimtelijke plannen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij gaan

- een uitvoeringsagenda opstellen op basis van de provinciale Omgevingsvisie;
- samen met de gemeenten werken aan een ontwikkelingsvisie en aan maatregelen om de gevolgen van de krimp op te kunnen vangen;
- het provinciaal ruimtelijk beleid een ontwikkelingsgericht karakter geven, dat is afgestemd op de lokale ontwikkelingen en op initiatieven van de inwoners;
- in 2013 een evaluatie houden van de Omgevingsvisie én van de voorbeeldregeling Ruimte voor Ruimte.

4.2 Milieu en energie

Waar staan we voor?

Een goede leefomgeving (milieu) is een belangrijke voorwaarde om te bestaan. Daarom is dit voor iedereen een zorg. Dit geldt niet alleen voor de overheid, maar ook voor ieder individu en de verbanden waarin zij opereren.

Het CDA wil de milieudruk niet afwentelen op toekomstige generaties; economische groei mag niet ten koste gaan van het milieu.

Het CDA vindt dat bij de zorg voor het milieu de overheid methoden moet kiezen die zoveel mogelijk een appèl doen op de verantwoordelijkheid van mensen, ondernemingen en organisaties.

Energie raakt de mensen, is cruciaal voor het functioneren van de maatschappij, het beïnvloedt de leefomgeving en is een internationale kwestie geworden. De komende jaren staat vooral het energievraagstuk centraal: hoe komen we aan voldoende, betaalbare energiebronnen, die bijdragen aan een duurzame leefomgeving? Energie moet betaalbaar, betrouwbaar en schoon zijn. Een volledige omschakeling naar duurzame bronnen van energie zal enkele decennia kosten. Daarom moet nu begonnen worden met energiebesparing, een schoner gebruik van fossiele energiebronnen en de inzet van klimaatneutrale bronnen.

Gesloten kassen met warmte-, CO₂- en wateropslag in de bodem dragen bij aan een duurzaam energiebeleid. De landbouw kan bij duurzaamheid een hoofdrol spelen door de productie van bio-ethanol, van koolzaad voor biodiesel en van biomassa voor elektriciteit. Einddoel is de overstap naar duurzame energie zoals zonne-energie, windenergie en geo-energie. Deze overstap of transitie biedt ook kansen voor innovatie en nieuwe werkgelegenheid.

Wat willen we bereiken?

Wij willen

- een beperking van de milieubelasting door bedrijven tot de normen zoals gesteld door de wettelijke kaders;
- grotere nadruk op de eigen verantwoordelijkheid van de ondernemer voor de naleving van de regels;
- een daarop toegesneden adequate vergunningverlening, handhaving en milieustimulering;
- een afname van de uitstoot van broeikasgassen (kooldioxide);
- meer gebruik van duurzaam opgewekte energie;
- zeggenschap houden over de mogelijke opslag van afval in de diepe ondergrond;
- geen chemisch en nucleair afval in de ondergrond opslaan;
- geen CO₂-opslag in voormalige gasvelden, tenzij gegarandeerd is dat dit zonder risico's voor mens en milieu kan worden uitgevoerd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij gaan

- vergunningen op maat (met ruimte voor ontwikkelingsmogelijkheden) verlenen waarbij is ingespeeld op actuele (technische) ontwikkelingen binnen het bedrijf;
- naar een systeem van normering in plaats van subsidies;
- de ondernemer meer verantwoordelijk stellen voor het naleven van de regels en sancties verbinden aan overtredingen;
- in Zuidoost-Drenthe de bouw van windmolens mogelijk maken (overeenkomstig het beleid in de Omgevingsvisie);

- de teelt en verwerking van biomassa mogelijk maken in samenwerking met gemeenten, bedrijfsleven en terreinbeherende organisaties;
- via een stimuleringsfonds het gebruik van duurzame energie bevorderen, bijvoorbeeld voor zonnecollectoren, warmtekrachtkoppelingen en biogasvergisting;
- een demonstratiepark duurzame (bio)energie tot ontwikkeling brengen;
- de openbare verlichting van provinciale wegen beperken waar dit verantwoord is en omzetten naar led-verlichting;
- de mogelijkheden onderzoeken van uitbreiding van het distributienetwerk van alternatieve brandstoffen ten behoeve van een doorbraak in het gebruik van deze brandstoffen;
- het eigen provinciale wagenpark beproeven op het gebruik van alternatieve brandstoffen;
- bij de actualisatie van de vergunningen van alle bedrijven het accent leggen op energiebesparing.

4.3 Volkshuisvesting

Waar staan we voor?

Het wonen (in brede zin) wordt in toenemende mate ervaren als bepalend voor de kwaliteit van leven van mensen. Goed wonen is voor iedereen een wezenlijke levensvoorziening.

Het CDA wil een evenwichtige en levensloopbestendige ontwikkeling op het terrein van de volkshuisvesting met aandacht voor die groepen op de woningmarkt die niet of onvoldoende hun woonwensen kunnen vervullen.

Bepaalde groepen op de woningmarkt kunnen niet of onvoldoende hun woonwensen vervullen. Voor starters is er een tekort aan woningen en staat de betaalbaarheid onder druk. Voor ouderen voldoet de kwaliteit van de woningen in de lokale situatie vaak niet aan de wens om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen.

Door onder andere de individualisering en de relatieve welvaart neemt de diversiteit aan woonwensen toe. Mensen willen keuzevrijheid, duurzaamheid en veiligheid in wonen en in hun woonomgeving. Dit maakt een kwaliteitsslag nodig in steden, wijken en dorpen.

Verder vragen de ontwikkelingen op het gebied van energie en duurzaamheid om kwalitatieve verbeteringen van het woningbestand om deze toekomstbestendig te maken.

Tegelijkertijd ontstaat er in de meer stedelijke gebieden een kwantitatieve druk op de woningmarkt. Door de nog sterk toenemende vergrijzing, de wens om langer zelfstandig te wonen in de eigen omgeving (ook voor gehandicapten) en de toename van het aantal alleenstaanden en eenoudergezinnen blijft de vraag naar woningen groot.

Daarnaast krijgen sommige delen van het landelijk gebied te maken met een krimp van de bevolking. Hier is herontwikkeling van de bestaande woningvoorraad geboden in plaats van uitbreiding.

Wat willen we bereiken?

Wij willen

- dat de mensen kunnen wonen in een geschikte woning in een prettige woonomgeving;
- dat ouderen zo lang mogelijk in hun oorspronkelijke omgeving kunnen blijven wonen, vooral in de dorpen;
- dat in de woonbehoeften van kwetsbare groepen, waaronder mensen met een relatief laag inkomen, starters en ouderen is voorzien;
- een hoge prioriteit voor voor ouderen geschikte woonmilieus in combinatie met een adequaat aanbod van zorg- en welzijnvoorzieningen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij gaan

- dóór met het stelsel van gemeentelijke/regionale woonplannen als basis voor het maken van afspraken met de provincie voor het uitvoeren van het woonbeleid;
- de provinciale en/of regionale woonbehoefte nauwkeurig onderzoeken, omdat we op grond van de jongste demografische ontwikkelingen een nauwkeurig inzicht willen hebben in de lokale behoeften aan aantallen en soorten woningen;
- investeringen in stads- en dorpsvernieuwing ondersteunen wanneer krimpeffecten daartoe aanleiding geven;
- de kansen voor starters op de woningmarkt verruimen, door de gemeenten aan te moedigen gebruik te maken van voor deze groep ontwikkelde steunmaatregelen, c.q. door daartoe speciale steunmaatregelen te ontwikkelen;
- gemeenten de ruimte geven om woningen in kleine kernen, dorpen en buurtschappen te bouwen, voor lokale behoefte.

4.4 Plattelandsontwikkeling

Waar staan we voor?

Drenthe kent prachtige landschappen. Mensen hechten waarde aan ruimte voor een bloeiende economie, goede woonomstandigheden, toegankelijke voorzieningen en een goed functionerend ecosysteem. De komende jaren zullen bepaalde gebieden steeds meer te maken krijgen met een bevolkingsdaling. Hier ligt een belangrijke opgave voor de samenleving en de overheden om de lokale voorzieningen op een aanvaardbaar niveau te houden.

Het CDA zet zich in voor het combineren van functies, zoals wonen en water, toerisme en landbouw, wonen en werken, bedrijvigheid en natuur en wil vitale dorpen, waar ook jonge gezinnen willen wonen en kinderen kunnen opgroeien.

Drenthe is een provincie met relatief veel landelijk gebied. Het is een karakteristieke plattelandspovincie, met als belangrijkste kenmerken de kleine dorpen en kernen, relatief veel landbouwgrond, veel natuur en een landschap met cultuurhistorische waarde. Kortom: een gewilde omgeving om te wonen, te werken en te recreëren.

Het platteland heeft een eigen dynamiek en is constant in ontwikkeling. In sociaal en cultureel opzicht verandert er veel. Plattelandsvernieuwing is een omvangrijk en ingewikkeld proces, waarbij veel aspecten een rol spelen. Dit proces vraagt bovendien van gebied tot gebied een andere aanpak.

Daarom kiest het CDA voor een gebiedsgerichte benadering met ruimte voor maatwerk dat geleverd kan worden in samenwerking met verschillende partners in de gebieden.

Ook wil het CDA ondersteuning geven aan de motoren van de plattelandseconomie: MKB-achtige bedrijvigheid, landbouw en recreatie. Hierbij kan het gaan over het verplaatsen van recreatiebedrijven, het geschikt maken van vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen (VAB's) voor andere vormen van bedrijvigheid, het aansluiten op het digitale netwerk of het versterken van het voorzieningenniveau in de dorpen. In dat verband beziet de provincie in overleg met de gemeenten of het instrument 'Plattelandswoning' kan worden gebruikt bij het leefbaar houden van het platteland en het tegengaan van krimp. Via dit instrument, waarvoor wetgeving wordt ontwikkeld, is het mogelijk om voormalige agrarische bedrijfswoningen te bestemmen tot burgerwoning. Ook kan dit instrument worden ingezet voor kleinschalige bedrijvigheid zonder naburige ondernemers in de bedrijfsvoering te belemmeren.

Wat willen we bereiken?

Wij willen

- een ontwikkeling van het platteland die zorgt voor een (economisch en sociaal-maatschappelijk gezien) duurzame werk- en leefomgeving;
- ruimte voor plattelandsondernemers met nieuwe of verbrede activiteiten, zoals zorgboerderijen, agritoerisme en particulier natuurbeheer;
- een integrale gebiedsontwikkeling die rekening houdt met milieu, natuur, landschap en water;
- een gebiedsgerichte aanpak die de planologische mogelijkheden van het landelijke gebied met de daarin gelegen woonkernen op een creatieve wijze benut;
- ontwikkelingen realiseren die kwaliteit (in termen van leefbaarheid, bereikbaarheid en voorzieningen) aan een gebied toevoegen;
- een regeling voor 'groene en blauwe diensten' die het voor agrariërs, landgoedeigenaren en particulieren mogelijk maakt een vergoeding te ontvangen voor landschapsbeheer en voor het samen laten gaan van landbouwactiviteiten met recreatie en toerisme.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij gaan

- financiële middelen inzetten voor het verbreden en stimuleren van de plattelandseconomie en daarmee een bijdrage leveren aan de sociaal-economische ontwikkeling van het platteland;
- in overleg met de gemeenten de herbestemming en de ombouw van vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen tot woningen of andere niet-agrarische activiteiten mogelijk maken onder meer via toepassing van het instrument 'Plattelandswoning';
- een onderzoek instellen naar de gevolgen van een mogelijke bevolkingsdaling in delen van de provincie met als doel de leefbaarheid en het voorzieningenniveau op een aanvaardbaar peil te houden;
- de op gang gekomen ontwikkelingen in het Hunzegebied en de Veenkoloniën krachtig ondersteunen;
- een regeling voor 'groene en blauwe diensten' ontwikkelen.

4.5 Water

Waar staan we voor?

De hedendaagse maatschappij is sterk afhankelijk van water. Het landschap ontleent waarde aan de aanwezigheid van water. Bovendien is voldoende water van goede kwaliteit nodig voor natuur, recreatie en landbouw. Het behouden of bereiken van een goede kwaliteit en kwantiteit van het grond- en oppervlaktewater is daarom een belangrijke beleidsopgave.

Voor het CDA is de evenwichtige afstemming tussen enerzijds economische en ruimtelijke ontwikkelingen en anderzijds waterkwantiteit, waterkwaliteit en ecologie van essentieel belang.

De aan- en afvoer van water is niet in alle gebieden optimaal afgestemd op de verschillende gebruiksfuncties. Zo zijn verdroging van natuurgebieden en droogteschade in landbouwgebieden nog steeds knelpunten. Om wateroverlast tegen te gaan moet water worden vastgehouden en geborgen. In het landelijk gebied vindt dit plaats in de Ecologische Hoofdstructuur en in de beekdalen. Het CDA zet in op verbetering van de waterkwaliteit. De kwaliteit van het water is van belang voor natuur en landbouw, maar ook voor de mens vanwege drinkwatervoorziening en recreatie. Afwenteling van problemen naar andere watersystemen en toekomstige generaties wordt tegengegaan. Deze problemen worden bij de bron worden aangepakt.

Eén van de speerpunten is de implementatie van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Hiervoor zijn in samenwerking met de waterschappen doelstellingen en maatregelen uitgewerkt. Deze zijn doorvertaald naar het provinciale beleid dat is neergelegd in de Omgevingsvisie. In de verdere implementatie van de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water vormen betaalbaarheid, realiseerbaarheid en zo nodig fasering voor het CDA belangrijke uitgangspunten.

Wat willen we bereiken?

Wij willen

- een realistische implementatie van de Kaderrichtlijn Water (KRW), met als doel dat het grond- en oppervlaktewater wordt beschermd;
- een duurzaam gebruik van water waarbij het accent ligt op het behouden of bereiken van een goede waterkwaliteit;
- bescherming tegen wateroverlast, door het water vast te houden en de beschikbaarheid van extra ruimte voor waterberging;
- een zodanige grondwatersituatie (kwalitatief en kwantitatief), dat een duurzaam gebruik van grondwater kan samengaan met een duurzame ontwikkeling van landbouw-, natuur- en bosgebieden;
- mede in het licht van de watersysteembenadering goed functionerende waterschappen als een functionele democratie met primaire taken op het gebied van het waterbeheer, zowel met betrekking tot de waterkwantiteit als de waterkwaliteit.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij gaan

- de verdere implementatie van de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water toetsen aan betaalbaarheid, realiseerbaarheid en gaan zo nodig over tot fasering;
- het ruimtelijk beleid en het water- en milieubeleid na afweging weer met elkaar in evenwicht brengen;
- het gebruik van diep grondwater als proceswater voor de industrie verminderen, door over te schakelen op gezuiverd oppervlaktewater;
- natuurgebieden en bestaande watergangen benutten voor het bergen van water waarmee de verdroging wordt tegengegaan, de wateroverlast in lager gelegen gebieden wordt beperkt en de inlaat van gebiedsvreemd water wordt voorkomen;
- waterberging ook combineren met functieverandering en meervoudig grondgebruik, bijvoorbeeld door de combinatie van de functies recreatie en natuur te benutten;
- samen met de waterschappen werken aan een goed waterbeleid en -beheer.

4.6 Natuur

Waar staan we voor?

Natuur en landschap bepalen in hoge mate de kwaliteiten van het landelijk gebied in Drenthe. Uit het oogpunt van rentmeesterschap verdienen de kenmerken en daarmee de kwaliteiten van het landelijk gebied bescherming. Vertrekpunt daarbij is het veiligstellen van landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische waarden, zodat ook toekomstige generaties hiervan kunnen genieten.

Het CDA hecht waarde aan behoud van de leefgebieden, waarbij het doel (bevordering van de biodiversiteit) en niet de regelgeving leidend moet zijn. Het CDA wil daarom niet te rechtlijnig vasthouden aan hectare-doelstellingen, maar daadwerkelijk er op toezien dat de biodiversiteit wordt bevorderd: meetbaar en aantoonbaar.

Bij de realisering van de Ecologische Hoofdstructuur geeft het CDA voorrang aan het inrichten van reeds aangekochte gronden voor natuurbeheer boven de verdere aankoop van meer agrarische gronden.

Standaard moet worden gekeken of realisatie van natuurdoelen ook kan worden bereikt via aangepast agrarisch beheer van gronden. Vruchtbare grond moet zoveel mogelijk worden behouden, ook met oog op de toenemende vraag naar voedsel. Het CDA wil de Ecologische Hoofdstructuur waar mogelijk realiseren door het combineren van functies als natuur en landbouw, water, landschap en recreatie.

Het beleid spitst zich toe op de realisering van een bijzondere natuurkwaliteit in de Natura 2000-gebieden en in gebieden die als Ecologische Hoofdstructuur (EHS) zijn aangewezen. Voor de aanleg van robuuste verbindingzones is de planning van het Rijk richtinggevend. De EHS is van belang voor de versterking van natuur en landschap, recreatie, waterberging, bestrijding van verdroging en een aantrekkelijke woonomgeving.

Bij het bepalen van de (bijgestelde) grenzen van de EHS en de robuuste verbindingzones wordt rekening gehouden met ecologische en economische overwegingen. In samenhang met het water- en milieubeleid wordt een bijbehorende omgevingskwaliteit nagestreefd.

Door middel van de zogenaamde ontwikkelingsgerichte landschapsstrategie worden ontwikkelingen op het gebied van wonen, werken en recreëren mogelijk gemaakt die niet ten koste behoeven te gaan van het landschap maar soms ook kwaliteit aan het landschap kunnen toevoegen.

Biodiversiteit is belangrijk; dat geldt voor flora, dat geldt voor fauna. Flora en fauna moeten worden onderhouden en beheerd. Faunabeheer is noodzakelijk om te voorkomen dat uitbreiding van soorten leidt tot verstoring van de biodiversiteit, tot schade en tot gevaarlijke situaties. De wettelijke mogelijkheden voor ontheffingen/vrijstellingen met betrekking tot faunabeheer moeten in voorkomende gevallen worden benut.

Wat willen we bereiken?

Wij willen

- verder werken aan de realisering van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS);
- een verbetering van de kwaliteit van de natuurgebieden, onder meer door het tegengaan van versnippering en verdroging, het benutten van mogelijkheden voor waterberging en het realiseren van ecologische verbindingen;
- natuur en landschap benutten als toeristische trekpleister;
- het beheer en onderhoud van het landschap niet uitsluitend als het domein zien van de natuurorganisaties, maar daarbij ook ruimte houden voor agrarische bedrijven en particuliere landeigenaren;
- in het ruimtelijk beleid een ontwikkelingsgerichte benadering van het landschap, waardoor in het landelijk gebied activiteiten en projecten mogelijk worden die zo mogelijk ook kwaliteit aan het landschap toevoegen;
- een fauna die in balans is.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij gaan

- door middel van grondverwerving, inrichting en beheer werken aan de realisering van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) waarbij de komende jaren het accent wordt gelegd bij de inrichting van reeds verworven landbouwgronden;
- extra investeren om verplaatsing van landbouwbedrijven mogelijk te maken, waardoor agrariërs meer toekomstperspectief wordt geboden en de realisatie van de EHS kan worden versneld;
- de mogelijkheden van agrarisch en particulier natuurbeheer voor de EHS benutten;

- de EHS herijken door de ruimtelijke samenhang, de gewenste milieu- en waterkwaliteit en de robuustheid nader uitwerken en zo nodig komen met voorstellen voor herbegrenzing;
- in het ruimtelijk beleid de ontwikkelingsgerichte landschapsstrategie toepassen, waardoor in het landelijk gebied activiteiten en projecten mogelijk worden die kwaliteit aan het landschap toevoegen en het toerisme bevorderen;
- in voorkomende gevallen de mogelijkheid benutten tot het afgeven van provinciale ontheffingen/vrijstellingen ten behoeve van een verantwoord faunabeheer;
- de natuur- en milieueducatie bevorderen, door ondersteuning van voorbeeldprojecten en voorlichtingscampagnes;
- landschappelijk en cultuurhistorisch waardevolle elementen herstellen en beheren met inschakeling van agrariërs en landeigenaren.

5 Impuls voor werk

5.1 Werken en ondernemen

Waar staan we voor?

Werken en het hebben van werk zijn de motor van onze welvaart en de basis van bestaanszekerheid en persoonlijke ontwikkeling. Het hebben van een baan is belangrijk om mee te doen aan de samenleving.

Het CDA wil kansrijke nieuwe en innovatieve ontwikkelingen stimuleren, bedrijven in staat stellen tot aanpassing, werknemers stimuleren talenten te ontwikkelen, ouderen langer behouden voor het werkproces, jongeren opleiden en werkende ouders ruimte bieden. Het CDA wil de MKB-bedrijven in Drenthe de mogelijkheid bieden om zich te ontwikkelen door hen faciliteiten te bieden voor product vernieuwing en verbreding van het aanbod.

De werkgelegenheid wordt deels (inter)nationaal bepaald. Op (boven)regionale schaal gaat het om vestigingsfactoren als bereikbaarheid, goed gekwalificeerd personeel, kwaliteit van de leefomgeving en (culturele) voorzieningen. Essentieel voor de versterking van de regionale economische structuur is het samenbrengen van innovatief vermogen, creatief ondernemerschap en kennisintensieve maakindustrie.

Drenthe heeft samen met Friesland en Groningen in de afgelopen jaren in het kader van het Samenwerkingsverband Noord Nederland (SNN) uitvoering gegeven aan een programma om de economische ontwikkeling te stimuleren. Zo zijn noordelijke activiteiten en projecten op het gebied van de energie-, water- en sensortechnologie ontwikkeld.

In Drenthe is 70% van de werkgelegenheid gerelateerd aan het MKB (Midden- en Kleinbedrijf). Deze bedrijven zijn de drijvende kracht en de motor van de Drentse economie. Laagdrempelige toegang tot kennis op ICT-gebied (gebruik maken van de aanwezigheid van LOFAR) en het bundelen van de krachten door samenwerking zijn nodig.

In de economische kernzones in Drenthe (Groningen-Assen, Meppel–Hoogeveen-Emmen-Coevorden) is de werkgelegenheid in de afgelopen jaren toegenomen. Verdere verbetering van het vestigingsklimaat (o.m. door de aanwezigheid van een voldoende oppervlakte (gerevitaliseerde) bedrijfsterrainen) van deze zones vindt het CDA van belang, vooral ook om grote bedrijven voor nieuwvestiging in deze zones te interesseren. Ook de doorontwikkeling van de bedrijvigheid bij vliegveld Eelde met een verlengde landingsbaan, de revitalisering van het stadsbedrijventerrein in Assen via het project Florijnas, het Atalantaproject (publieke deel) in Emmen en de spoorontsluiting voor het goederenvervoer in Coevorden kunnen bijdragen aan de groei van de werkgelegenheid. De verplaatsing of herontwikkeling van de dierentuin op de huidige locatie is een private aangelegenheid.

Drenthe kent een relatief hoge jeugdwerkloosheid. Blijkbaar is een groot deel van de jongeren niet in staat om passend werk te vinden. Dat zegt iets over het aanbod op de arbeidsmarkt, maar het roept ook vragen op over het gereed zijn van de jongere voor de arbeidsmarkt. Verbeteringen in de aansluiting van de opleiding op de arbeidsmarkt zijn al wel waarneembaar. Toch ziet het CDA in de komende jaren hier nog een actieve rol weggelegd voor de provincie. Ook is aandacht nodig voor voldoende stageplaatsen, voor mogelijkheden voor startende jonge ondernemers, voor ondernemen op het platteland en voor de arbeidsparticipatie in het algemeen.

Wat willen we bereiken?

Wij willen

- voldoende werkgelegenheid zodat er meer mensen aan de slag kunnen gaan;
- ruimte voor ondernemingszin en creatief ondernemerschap;
- een samenwerking tussen ondernemers, maatschappelijke instellingen en overheden die aantrekkelijke vestigingsplaatsen voor bedrijven en burgers weet te scheppen;
- samenwerking tussen bedrijven en onderwijsinstellingen door uitwisseling van kennis;
- een verdere ontwikkeling en spin off van de sensortechnologie;
- grensoverschrijdende samenwerking in internationale projecten/netwerken;
- een vliegveld Eelde, dat in staat is om tot een economisch gezonde exploitatie te komen;
- het TT-circuit en TT-world zien als een internationaal evenemententerrein en als een publiekstrekker voor buitenlandse toeristen;
- een voortvarende aanpak bij de planvorming en uitvoering van de Florijnas in Assen;
- realisering van het Atalantaproject (publieke deel), waarmee in Emmen een krachtige economische impuls ontstaat.
- een goede spoorontsluiting van Coevorden voor het goederenvervoer;
- dat mensen, jong en oud, hun talenten kunnen ontwikkelen en nieuwe ideeën tot uitvoering kunnen brengen;
- een betere aansluiting van de theorie (onderwijs) op de praktijk (arbeidsmarkt);

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij gaan

- structureel 0,75% van de provinciale begroting vrijmaken voor het voortzetten van een permanente Drentse promotiecampagne voor wonen, werken en recreëren in binnen- en buitenland;
- de bedrijvigheid in en rond het vliegveld Eelde stimuleren;
- de ontwikkeling van de Florijnas in Assen ondersteunen;
- het Atalantaproject (publieke deel) in Emmen mogelijk maken;
- de spoorontsluiting in Coevorden voor het goederenvervoer realiseren;
- maatregelen stimuleren die bijdragen aan product vernieuwing in het MKB;
- een bijdrage leveren aan het genereren van meer opleidingen op HBO- en universitair niveau door bijvoorbeeld een HBO-opleiding Verkeer en Vervoer naar Hoogeveen te halen;
- in samenwerking met het Rijk de provinciale inzet vergroten op het gebied van het bestrijden van onderwijsachterstand met name in Zuidoost en Zuidwest Drenthe;
- het onderwijs stimuleren om een betere aansluiting van schoolverlaters op de arbeidsmarkt tot stand te brengen;
- de samenwerking tussen de noordelijke provincies verstevigen;
- regels en procedures vereenvoudigen en versnellen en stimuleren dat gemeenten van elkaar leren bij de realisering hiervan;
- geen eigen Drentse regels toevoegen aan de al bestaande Brusselse en Haagse regelgeving;
- de bij de Rijks Universiteit Groningen en de Hogeschool Drenthe aanwezige expertise meer benutten bij het stimuleren van de economische ontwikkeling.

5.2 Toerisme en recreatie

Waar staan we voor?

Toerisme en recreatie zijn voor Drenthe van groot belang. Het zorgt voor veel directe en indirecte werkgelegenheid. Maar liefst 17.000 mensen zijn werkzaam in deze sector of hebben daar een relatie mee. Met een omzet van meer dan € 900 miljoen per jaar is deze sector voor Drenthe een belangrijke economische pijler. Daarnaast is de toeristisch-recreatieve sector ook mede vormgever van het Drentse landschap. Drenthe is een vrijetijdslandschap pur sang. Immers de gasten van Drenthe genieten van het landschap, de natuur, het agrarisch gebied, de cultuurhistorie en de fraaie steden en brinkdorpen.

Het CDA ziet toerisme en recreatie als een groeisector en een banenmarkt van de toekomst. Het is voorstander van een krachtige aanpak, waarbij nieuwe ontwikkelingen en trends voortdurend alertheid en een actieve houding van de provincie en de gemeenten vereisen.

De sector toerisme en recreatie is volop in beweging. Veel voorzieningen voor recreatie en toerisme hebben een betekenis voor bewoners van het platteland. De leefbaarheid van het platteland wordt door het toerisme bevorderd. De aanwezigheid van recreatie en toerisme zorgt er voor dat supermarkten, horecagelegenheden, bibliotheken en zwembaden behouden kunnen worden in de dorpen en steden.

Wanneer de ruimte om te ondernemen in de recreatief-toeristische sector door regelgeving op het gebied van natuur en milieu niet (meer) goed mogelijk is, is flankerend gebiedsgericht beleid nodig. Oplossingen kunnen gevonden worden naar het voorbeeld van het project "Natuurlijke Recreatie Drenthe" van de Recron en de Milieufederatie.

Wat willen we bereiken?

Wij willen

- de recreatief-toeristische sector blijven zien als een volwaardige sector, zowel in relatie tot het economische belang als in relatie tot het ruimtelijk beleid;
- voldoende mogelijkheden voor de kwalitatieve en economische ontwikkeling van de verblijfs- en dagrecreatie binnen het landelijk gebied;
- uitbreidingsmogelijkheden van bestaande recreatiebedrijven binnen de Ecologische Hoofdstructuur met waar nodig nadeelcompensatie voor de natuur;
- een goede bereikbaarheid van recreatiegebieden en grootschalige dagrecreatieve objecten;
- een fietspadennet dat mogelijkheden biedt voor een goed bereik van alle toeristische gebieden en attracties in Drenthe en daarbij kwalitatief de beste van Nederland is;
- Drenthe als dé Fietsprovincie van Nederland kunnen promoten;
- het archeologisch erfgoed als een toeristisch spannende trekpleister kunnen zien;
- meer ruimte voor de vaarrecreatie;
- meer diversiteit van het toeristisch-recreatief aanbod;
- Drenthe als vrijetijdslandschap benutten om nog meer bestedingen en werkgelegenheid te realiseren;
- een toeristisch-recreatieve sector die vitaal is en de concurrentie met andere toeristische gebieden zonder problemen aan kan;
- een Drenthe dat voor zowel de Drent als voor de gast/recreant een beleving is die men nooit zal vergeten;
- meer (grootschalige) evenementen die bezoekers trekken van zowel binnen- als buiten Drenthe;
- bestaande evenementen verbreden zodat de belangstelling van recreanten en toeristen zich over het gehele jaar uitstrekt;

- de sector ondersteunen bij haar wensen om het toeristisch-recreatief product op een hoger plan te brengen;
- in de beheerplannen van Natura-2000 gebieden een goede en realistische economische paragraaf opnemen opdat economie en ecologie in evenwicht zijn;
- continuering van de marketing strategie “Drenthe, doet wat met je”;
- een toeristisch-recreatieve sector die in gesprek is met de Drentse musea en andere culturele instellingen zodat “het verhaal van Drenthe” verteld kan worden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij gaan

- maximaal inzetten op ondersteuning van die recreatief-toeristische bedrijven die in hun ontwikkeling worden bedreigd door de aanwijzing van de Natura-2000 gebieden door het instellen van een compensatiefonds;
- het bestaande gebruik en ontwikkelingskansen voor economische sectoren in de beheerplannen voor de Natura-2000-gebieden verankeren om daarmee een vitale sector te behouden die het landschap en de natuurwaarden versterkt en tegelijkertijd ook de beleving van de mooie Drentse omgeving mogelijk maakt;
- een structureel budget creëren voor een versterking van de imagocampagne van Marketing Drenthe gericht op een actief promotiebeleid ter ondersteuning van het recreatief-toeristisch bedrijfsleven;
- de ontwikkeling en aanleg van een fijnmazig netwerk van wandel, fiets- en paardenroutes in het landelijk gebied ondersteunen;
- de Drentse Fiets4Daagse ondersteunen met het oog op versterking en groei;
- de diversiteit van het aanbod van de sector stimuleren waarbij ook vrijkomende agrarische bebouwing een rol speelt op het gebied van de ontwikkeling van dagrecreatieve activiteiten;
- het Hunebedcentrum stimuleren zich verder te ontwikkelen als archeologisch kenniscentrum met behoud van haar museale en toeristische functie;
- het Drents Museum stimuleren grote tentoonstellingen binnen te halen zoals het Terracottaleger;
- samen met de recreatiesector de herstructurering van de sector bevorderen en nieuw toeristisch-recreatief ondernemerschap creëren;
- gemeenten ondersteunen bij de organisatie van grootschalige evenementen;
- het project “Natuurlijke Recreatie Drenthe” voortzetten en intensiveren om voor heel Drenthe een recreatief ontwikkelingsperspectief mogelijk te maken waarbij de ontwikkeling van recreatie en toerisme hand in hand gaat met de ontwikkeling van natuur.

5.3 Land- en tuinbouw

Waar staan we voor?

Als voedselproducent, als leverancier van grondstoffen en als beheerder van natuur en landschap levert de land- en tuinbouw een grote bijdrage aan de welvaart en aan de leefbaarheid in het algemeen. Deze sector is daarom van grote betekenis voor de Drentse samenleving.

Het CDA wil een duurzame versterking van de landbouwketen. Een goede wisselwerking tussen kennis, beleid en praktijk is bij uitstek een succesfactor voor verduurzaming en innovatie.

Het CDA hecht grote waarde aan een eigentijdse landbouw met ruimte voor ondernemerschap, waarbij een boer nog echt bedrijfseconomisch moet kunnen boeren.

Het CDA wil ruimtelijke belemmeringen verminderen, zorgen voor structuurverbetering via landinrichting en kavelruil, en ondersteuning geven bij investeringen in bedrijfsvernieuwing.

De land- en tuinbouw vormen een belangrijke economische sector, naast de industrie en de recreatieve sector. De land- en tuinbouw is in Drenthe goed voor ca. 10% van de werkgelegenheid. De sector zal ook in de toekomst over voldoende ontwikkelingsruimte moeten kunnen beschikken. Het platteland mag niet op slot. Daarom vraagt het Drentse platteland met daarin moderne veehouderij- en akkerbouwbedrijven om een stimulerend provinciaal beleid.

In de sector is veel dynamiek. Jonge enthousiaste ondernemers zijn op zoek naar nieuwe producten die meer toegevoegde waarde opleveren dan de traditionele bulkproducten. De provincie heeft als taak voorwaarden te scheppen voor een veilige, duurzame en concurrerende landbouw.

Door allerlei maatregelen op het gebied van de mest- en ammoniakwetgeving en de uitwerking van Europese richtlijnen zoals de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Natuurbeschermingswet, is een provinciale aandacht voor de ontwikkelingsmogelijkheden van de Drentse land- en tuinbouw van groot belang.

Het CDA vindt dat vanuit het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) voldoende middelen aangewend moeten kunnen worden om de sector de noodzakelijke ondersteuning te bieden. Dat geldt ook voor het stimuleren van de biologische landbouw. Met een doelmatige afstemming tussen het beleid voor de ruimtelijke ordening, het milieu en het water kan de provincie goede omstandigheden creëren voor een perspectiefrijke bedrijfstak.

Het glastuinbouwgebied in Zuidoost Drenthe is van groot belang voor de werkgelegenheid. Voor de toekomst verdient energietransitie (het op termijn verminderen van het gebruik van fossiele brandstoffen) overheidssteun. Aardwarmte en biovergisting bieden daartoe kansen. Verder zijn er innovatieve ontwikkelingen gaande die de komende jaren het energieverbruik aanzienlijk efficiënter maken. Het CDA wil deze ontwikkelingen ondersteunen.

In de afgelopen jaren is er veel geïnvesteerd in het glastuinbouwgebied in Zuidoost Drenthe. De marktontwikkelingen en de ruimtelijke impact rechtvaardigen een nieuwe kijk op het gebied. Het verdient aanbeveling om te bezien of verdere investeringen in het gebied gekoppeld kunnen worden aan die teelten en die vormen van productie die, gelet op de positie van de regio ten opzichte van het achterland, kansrijk zijn.

Wat willen we bereiken?

Wij willen

- een veilige, duurzame en concurrerende land- en tuinbouw;
- een dynamische sector land- en tuinbouw die zich richt op kwaliteitsverbetering en op versterking, verbreding en vernieuwing van de productie;
- meer mogelijkheden voor inkomensvorming in de landbouw door diverse vormen van plattelandsvernieuwing en agrarisch natuurbeheer;
- kleinschalige landinrichtingsprojecten die in een overzienbare periode tot uitvoering kunnen komen;
- de energie vanuit de glastuinbouw in de vorm van vrijkomende elektriciteit en restwarmte kunnen benutten (energietransitiecentrum);
- de toepassing van het gebruik van alternatieve energiebronnen (zoals aardwarmte en covergisting).

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij gaan

- een actuele Drentse Landbouwagenda opstellen en bijhouden;
- projecten in de landbouw ondersteunen die gericht zijn op kwaliteitsverbetering en op
  - versterking, verbreding en vernieuwing van de landbouwproductie;
- met financiële middelen bedrijfsverplaatsing ondersteunen, wanneer dat nodig is voor de realisering van het ruimtelijk beleid;
- via een gebiedsgerichte aanpak en met de inzet van een provinciaal instrumentarium op zoek naar oplossingen voor perspectiefvolle bedrijven die in hun ontwikkeling worden bedreigd door de Ammoniakwetgeving en de Natura-2000 gebiedsaanwijzing;
- projecten voor sociaal-economische vitalisering van het plattelands stimuleren en ondersteunen;
- de inzet van het instrument kavelruil en van landinrichting op Drentse maat bevorderen;
- het glastuinbouwgebied bij Erica en Klazienaveen nieuwe impulsen geven via herstructurering naar een energietransitiecentrum;
- ondersteuning bieden bij projecten op het gebied van innovatieve technieken, nieuwe vermarktingswijzen en teelten die, kijkend naar het achterland van de regio, kansrijk zijn;
- aardwarmte en covergistingprojecten in de glastuinbouw stimuleren.

6 Bereikbaar Drenthe

Waar staan we voor?

Een moderne samenleving valt of staat met soepele verbindingen. Bereikbaarheid is van groot belang voor een economisch gezonde en sociale samenleving.

Het CDA vindt goede bereikbaarheid een basisvoorziening. Het is nodig dat Drenthe beschikt over een wegennetwerk met voldoende vervoerscapaciteit. Ook is een toegankelijk en betrouwbaar openbaar vervoer belangrijk.

Het CDA wil voorzien in de behoefte aan mobiliteit en in een goede en veilige bereikbaarheid van steden, dorpen en gebieden en de daar aanwezige voorzieningen.

Mensen willen zich zo vrij, snel en veilig mogelijk verplaatsen. Het betreft de bereikbaarheid van en binnen Drenthe. Daarvoor is een goed netwerk nodig van vlieg-, spoor-, land- en vaarwegen, fietspaden en openbaar vervoer (voorzieningen). Ook draagt een goede bereikbaarheid bij aan de versterking van de ruimtelijk-economische structuur.

Het beleid op het gebied van verkeer en vervoer (mobiliteitsbeleid) richt zich enerzijds op het verbeteren van het bestaande net van provinciale wegen en anderzijds op het stimuleren van flexibele vormen van openbaar vervoer. Ook een volwaardig Intercity station in Hogeveen past in dit beeld. Onderhoud en verbetering van het bestaande wegennet zijn van belang, waarbij de verkeersveiligheid bijzondere aandacht vraagt. Om verkeersopstopping tegen te gaan en de milieukwaliteit te bevorderen, moet het fietsverkeer in Drenthe worden bevorderd, met name in het woonwerkverkeer.

Bij de concessieverlening bij het openbaar vervoer wordt bijzondere aandacht besteed aan de te leveren vervoersprestaties op het platteland. Een voorbeeld is dat de buslijnen afgestemd zijn op de aanvangstijden van de scholen. Of dat een systeem verkregen wordt met halteplaatsen op verzoek. Ook de recreatiegebieden en transferia bij natuurgebieden kunnen op deze manier met het openbaar vervoer worden ontsloten. Aan de vervoerder worden hoge eisen gesteld met betrekking tot een goede klantvriendelijke benadering, een vlotte klachtenafhandeling en de inspraak van een reizigersorganisatie. Ook zal worden gelet op een beperking van de uitstoot van schadelijke uitlaatgassen en het gebruik van alternatieve brandstoffen.

Wat willen we bereiken?

Wij willen

- een goede en veilige bereikbaarheid van steden, dorpen en gebieden;
- een betaalbaar, rendabel en toekomstvast openbaar vervoersnetwerk;
- vormen van collectief totaal vervoer, waarin het vervoer van gehandicapten, ouderen en scholieren evenals het woonwerkverkeer en de buurtbus zijn gebundeld;
- een effectief verkeersveiligheidsbeleid;
- een vlotte doorstroming van het autoverkeer op de provinciale wegen (de N-wegen);
- een integrale functie van de kanalen voor de beroeps- en de recreatievaart;
- Drenthe weer fietsprovincie nr.1 kunnen noemen;
- een volwaardig Intercity station in Hogeveen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij gaan

- met provinciale middelen de verbreding van de N33 bespoedigen;
- via het OV-bureau het concessiebeheer monitoren en analyseren;
- via voorlichting en educatie projecten uitvoeren die gericht zijn op gedragsbeïnvloeding van de verkeersdeelnemers;
- via verkeersonderzoek tijdig de knelpunten bij de doorstroming van autoverkeer op de provinciale wegen signaleren en daarvoor oplossingen aanreiken (bijvoorbeeld een vrijliggende busbaan of een extra rijstrook aanleggen);
- de aanleg van transferia in de stadsranden en bij natuurgebieden bevorderen;
- voorzien in de uitbreiding van het aantal carpoolplaatsen;
- de verkeersveiligheid van provinciale wegen verbeteren door voorlichtingsacties, het aanpassen van wegen aan het weggebruik en door het verharderen van bermgedeelten;
- het vaarwegennet zodanig onderhouden, dat het de beroeps- en recreatievaart voldoende bereikbaarheid biedt en dat het verblijfsgebied aantrekkelijk blijft voor recreatie en toerisme;
- aansluitingen in het openbaar vervoer verbeteren en de regiotaxi laagdrempeliger maken;
- samen met de gemeenten werken aan de verbetering van het fietspadennet in Drenthe zodat de fietser veiliger en op een comfortabeler manier van A naar B komt;
- een provinciale verkiezing 'Drentse fietsgemeente van het jaar' organiseren;
- een fietsplatform oprichten om de kennis van verschillende partners op het gebied van fietsverkeer te bundelen;
- ons sterk maken voor een volwaardig Intercity station in Hoogeveen.

7 Financiën

Waar staan we voor?

Een gezond financieel beleid van de overheid is een voorwaarde voor een goed functionerende, toekomstgerichte en solidaire samenleving. Overheidsfinanciën die uit het lood staan, zetten de solidariteit onder druk.

Het CDA staat voor een solide en degelijk provinciaal financieel beleid. De rekening wordt niet doorgeschoven naar de volgende generatie. Het CDA vindt lastenverhoging voor de burger niet wenselijk.

De lasten voor de burger kunnen in de komende periode slechts een trendmatige groei doormaken. Indien het voorzieningenniveau ernstig dreigt te worden aangetast, zullen binnen de provincie prioriteiten worden gesteld. Om de bekostiging van essentiële voorzieningen op peil te houden zal de financiële ondersteuning van andere activiteiten worden afgebouwd of verminderd.

Het is van belang dat voortdurend en systematisch gekeken wordt of de gestelde doelen via de meest effectieve weg worden bereikt. Een heldere begroting, waarbij het verband tussen product en kosten inzichtelijk wordt gemaakt, is voorwaarde voor het maken van goede afwegingen. Om slagvaardig te kunnen opereren moet de provincie voldoende eigen middelen hebben waarover zelfstandig beslist kan worden.

Het CDA streeft naar een kleine en slagvaardige overheid, die de samenleving ondersteunt en die zich beperkt tot taken van provinciaal belang. Het takenpakket wordt in het licht van de Provincie Nieuwe Stijl doorgelicht en het aantal arbeidsplaatsen wordt in de komende Statenperiode aangepast aan het veranderde takenpakket. De verdeling van taken en verantwoordelijkheden tussen de provincie, de gemeenten, de waterschappen en de maatschappelijke organisaties wordt herijkt. Minder regelgeving en minder subsidies leveren een aanzienlijke vermindering van de administratieve lasten.

Wat willen we bereiken?

Wij willen

- een solide en degelijk financieel beleid met een sluitende meerjarenbegroting;
- een weerstandsvermogen van een verantwoord niveau om tegenvallende inkomsten en uitgaven en grote onvoorziene kosten en mogelijke risico's op te kunnen vangen;
- een behoorlijk budget beschikbaar hebben om nieuwe initiatieven en projecten, die van provinciaal belang zijn, financieel te kunnen ondersteunen;
- minder regelgeving en een vermindering van de administratieve lasten;
- een reductie van het aantal arbeidsplaatsen, afgestemd op de taken en verantwoordelijkheden die passen bij de Provincie Nieuwe Stijl.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij gaan

- de provinciale taken doorlichten en voortdurend bezien of deze nog steeds van provinciaal belang zijn en een meerwaarde opleveren voor de samenleving;
- niet schromen om de financiële ondersteuning van oude plannen en/of projecten te beëindigen ten gunste van nieuwe eigentijdse initiatieven;

- instrumenten als begroting, jaarrekening, voorjaarsnota, tussentijdse bestuursrapportages en controle door de Rekenkamer benutten voor het verzamelen van kwantitatieve en kwalitatieve informatie ten behoeve van een gezond financieel beleid;
- een adequaat budget beschikbaar stellen voor de provinciale cofinanciering van projecten die met Rijks- en EU-subsidies kunnen worden gerealiseerd;
- werken aan de vereenvoudiging van de administratieve organisatie op het gebied van de vergunning- en subsidieverlening.